

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Fären SE0170215

Foto: Länsstyrelsen

Namn:	Fären
Sitecode:	SE0710215
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	0,4 ha
Skyddsform:	Riksintresseområde
Kommun:	Timrå
Tillsynsmyndighet:	Länsstyrelsen i Västernorrlands Län
Koordinat:	694741/158666
Karta:	17H 9H
Ägarförhållanden:	Privat
Senast uppdaterad:	2017-09-20

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	3
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	4
5.1 För området i dess helhet	4
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	4
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	5
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	5
7.1 Områdesskydd.....	5
7.2 Skötselåtgärder	5
8. BEVARANDESTATUS	6
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	6
10. REFERENSER	6
11. KARTOR	7

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Området Fären är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet (se ovan) mot bakgrund av att det inom området finns en i direktivet ingående naturtyp (tabell 1). På kartan finns området och naturtypen redovisade geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
*6230	Artrika stagg-gräsmarker på silikatssubstrat	0,4	100

*) = Prioriterad naturtyp

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Fären utgör en mycket värdefull och artrik ängsmark. Området hyser flera hotade kärlväxt- och svamparter och är ett representativt exempel på en idag mycket sällsynt naturtyp. Naturvärdena inom området är starkt knutna till ängsmarkens långa tradition av årlig slåtterhävd. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och upprätthålla den prioriterade naturtypen artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat. Ett övergripande syfte är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för naturtypen vilken legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000. Det är därför av yttersta vikt att området fortsätter att hävdas traditionellt genom årlig slåtter för att förhindra att naturvärdena förloras.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyp

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
6230, Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen ska bibehållas med traditionell slåtter på minst 0,4 ha • De typiska arterna stagg, fältgentiana, kattfot, smörbollor, slåtterfibbla och vanlig låsbräken ska finnas spridda i området. • Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. • Skötseln ska vara utformad enligt traktens tradition med slåtter, räfsning och röjning av igenväxningsvegetation samt eventuellt efterbete så att ängens speciella natur- och kulturvärden bibehålls.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Det lilla skogstorpet Fären ligger nära landskapsgränsen mellan Medelpad och Ångermanland. Torpet anlades under 1700-talet i syfte att bidra med försörjningen av träkol till järnbruken i Medelpad. Till torpet finns några hektar ängs- och åkermark på relativt svag moränmark. Den nuvarande ängsmarken utgörs av steniga hackslåttermarker som omges av oregelbundna åkertegar. Hackslåtterbruk har kontinuerligt bedrivits här fram till i dag.

På Fären finns en typisk ängsflora med slåtterarter som fältgentiana och vanlig låsbräken. Även ängsvampfloran är rik. Karaktäristiskt för Färens magra och utarmade hackslåttermarker är förekomsten av flertalet skogsris som ljung, kråkris, lingon och blåbär vilka genom långvarig slåtter blivit till marken hårt tryckta mattor.

Byggnaderna som gränsar till området är av äldre karaktär och bidrar till att skapa en värdefull helhetsmiljö.

4.2 Intressanta arter i området som ej är med i artdirektivet

Här finner man arter som fältgentiana (*Gentiana campestris*), dvärglumner (*Selaginella selaginoides*), slåtterfibbla (*Hypochoeris maculata*), vanlig låsbräken (*Botrychium lunaria*), pillerstarr (*Carex pilulifera*), blåsuga (*Ajuga pyramidalis*) och fjälltimotej (*Phleum alpinum*). Ängssvampar som förekommer är bl a tennvaxskivling (*Hygrocybe canescens*), mjölrödskivling (*Entoloma prunuloides*) och scharlakansvaxskivling (*Hygrocybe punicea*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Fären utgör en mycket värdefull och välskött ängsmark. Området hyser flera hotade kärlväxt- och svamparter och är ett representativt exempel på en idag mycket sällsynt naturtyp. Området bör skyddas på grund av dess biologiska värden och betydelse för kännedomen om landets natur- och kulturhistoria. Det finns förutsättningar att bibehålla värdena så länge som området årligen fortsätter att hävdas genom slåtter eller bete.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Enligt definitionen har artrika gräsmarker med stagg på silikatrika jordar en vegetation som uppvisar stor variation. De artrika staggsamhällena har betingats av ängsbruk och betesdrift med i regel en lång kontinuitet.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Skötseln ska vara utformad enligt traktens tradition med slåtter, räfsning och röjning av igenväxningsvegetation samt eventuellt efterbete så att ängens speciella natur- och kulturvärden bibehålls.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på efterbete), kalkning, dikning eller insådd av främmande arter.

6. Hot mot Natura 2000 området

Det främsta hotet mot naturtypen är att skötseln av ängen upphör, vilket får till följd att ängen växer igen och att de arter som gynnas av årlig slåtter konkurreras ut av andra mer vanliga arter. Ett annat hot är en förändrad skötsel av området på grund av förändrad markanvändning, de slåtterberoende arter som växer på ängen kommer då att missgynnas.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som utgör tänkbara hot mot områdets naturtyp

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
6230, Artrika stagg-gräsmarker på silikatsubstrat	<ul style="list-style-type: none">• Utebliven eller olämplig skötsel, p g a ändrad markanvändning, hävd vid fel tidpunkt eller med felaktiga redskap.• Tillskottsfodring vid eventuellt efterbete ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.• Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.• Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning, täktverksamhet samt lednings- och vägdragningar.• Markskador i samband med närliggande skogsbruk och uttransport av timmer.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Färentorpets ängsmark är utpekad som riksintresse för naturvård enligt 3 kap MB sedan 1999 och ingår i den nationella bevarandepåsen för odlingslandskapet. Området är i övrigt oskyddat förutom det skydd som nätverket Natura 2000 innebär. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Miljöstöd söks för den årliga hävden. Om inte länsstyrelsen eller markägaren själv står för skötseln ska uppdragsavtal tecknas med lämplig entreprenör. Så länge miljöstöd finns och skötseln är tillfredställande så behövs inget ytterligare skydd.

7.2 Skötsel

Hela området ska årligen skötas enligt traditionella normer vilket innebär slåtter i slutet av juli samt att borträfsning av gräset sker. Slåttern ska ske med skärande redskap.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Delområde</i>	<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Hackslåtten	Slåtter med skärande redskap	Årligen	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet och för naturtypen är gynnsam då området sköts enligt traditionell hävd, slåtter med skärande redskap samt att gräset räfsas ihop och förs bort från ängen.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtypen sker enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för uppföljning.

10. Referenser

Ekstam, U. Aronsson, M. Forshed, N. 1988. Ängar. Om naturliga slåttermarker i odlingslandskapet. LT's förlag och naturvårdsverket.

Lindström, H. 1980. Hackslått - en försvinnande biotop i mellersta Norrland. Svensk Botanisk Tidskrift 74 (1980).

Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1993: Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Länsstyrelsen 93:1 Härnösand.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 1992: Ängs- och hagmarker i Västernorrlands län - del 1 Medelpad. Länsstyrelsen. Härnösand.

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

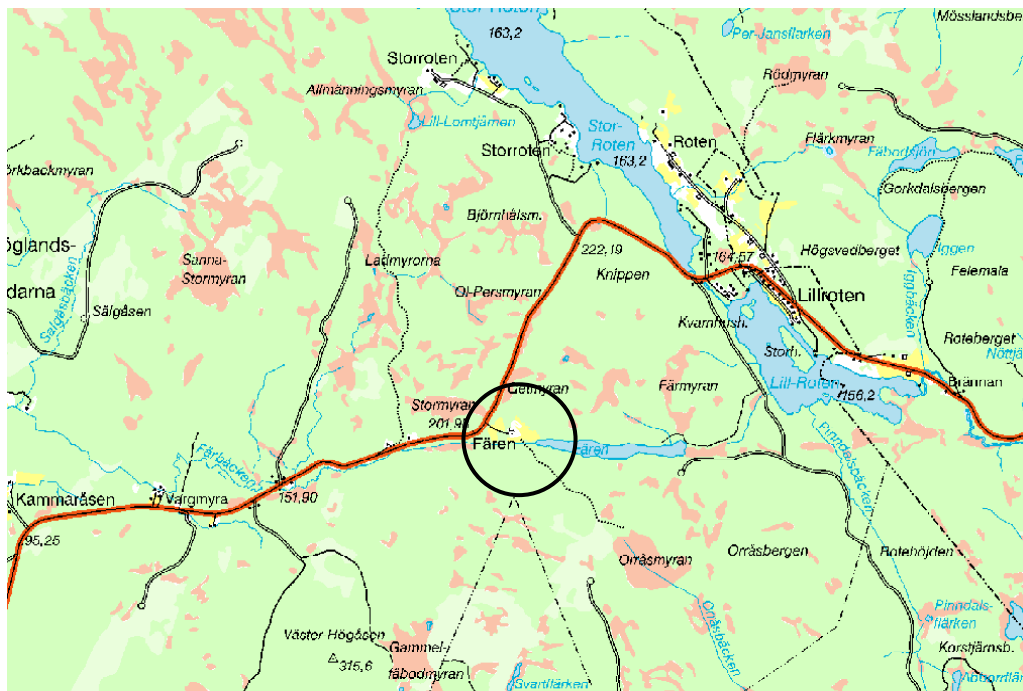
Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

11. Kartor

Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av NNK kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

Läs mer i Naturvårdsverkets handbok om Natura 2000.

© Lantmäteriet, 2004. Ur GSD-Översiktskartan ärende 106-2004/188-Y

Översiktskarta för Natura 2000-området **Fären**.

Lantmäteriet, 2004. Ur GSD-Ortofoto ärende 106-2004/188-Y

Detaljarta över Natura 2000-området **Fären**.